

TILLMAN GÁBOR

Mi történt az Alamónál?

*Érvek, ellenérvek és érdekességek David Crockett,
19. századi amerikai szabadsághős halála körül kialakult vitában*

David Crockett neve hallatán legtöbbször a mosómedveszór-sapkát viselő nagy vadászra gondolnak. Kevesen tudják azonban, hogy a tizenkilencedik századi Vadnyugat egyik merész alakjáról már életében legendák születtek, híres mondásai szállóigévé váltak. Ami azonban talán még ennél is meglepőbb, az, hogy halála után valószínűleg több vitát szított, mint kalandos élete során. Bár kezdetben vadászként vált ismertté, hírnevét arra használta fel, hogy politikai karriert építsen. Előbb helyi, majd kongresszusi képviselő lett, és miután politikai pályafutása 1835-ben véget ért, Texasba ment, ahol 1836-ban részt vett az Alamo erőd védelmében. Az Alamót védő texasiak – köztük Crockett is – haláluk pillanatáig hősiiesen kitartottak a mexikói túlerővel szemben, ezért röviddel az ostrom után legendává váltak. A továbbiakban azt kívánom megvizsgálni, hogyan vált Crockett az Egyesült Államok tizenkilencedik századi történelmének ismert alakjává, és a populáris kultúra segítségével hogyan lett belőle alamói mítosz. Halálával kapcsolatosan újabb kutatási eredmények láttak napvilágot, ám ezek az újonnan feltárt tények nem teljes mértékben vagy egyáltalán nem elfogadhatók a mai amerikai közvélemény számára. Ennek az elutasításnak az okára is megpróbálok rávilágítani.

Az alamói ütközetről napvilágot látott hírek igencsak különböznek egymástól. Ezt jól illusztrálja egy tizenkilencedik századbeli, képzeletbeli turista elmélkedése az Alamónál tett látogatása során: „A csatáról nagyon sok különböző és ellentmondásos beszámoló létezik. Valójában annyira sok, hogy én, aki mindet vagy majdnem mindet hallottam, kétségek közt vergődöm, hogy volt-e ott egyáltalán valamiféle csata. Ha hihetünk mindannak, amit az idős helybeliek és történészek mondanak, akkor nincs olyan pont az Alamo negyed mérföldes területén belül, ahol Travis nem adta volna az életét, semmint behódoljon a bérenc elenségnek, akik így is, úgy is lelőtték volna. Az egész épületnek nincs olyan szeglete, ahol Crockett nem áldozott volna fel puskatussal tizenegy–hetvenöt mexikóit, akik közül a legtöbbször magas rangúak voltak. Ha összeadjuk, hány mexikóit öltek meg a történészek, olyan eredményt kapunk, amelybe még belegondolni is szörnyű. Mindent elolvastam a témával kapcsolatban, beleértve pár gyenge verset is, amelyeket magam fabrikáltam; kifaggattam az Északról érkezett idegeneket is; és arra a következtetésre jutottam, hogy tulajdonképpen igen keveset tudok az alamói csatáról.”¹

¹ Idézi Kilgore, Dan: *Why Davy Didn't Die*. In: Lofaro, Michael A. – Cummings, Joe (eds.): *Crockett at Two Hundred: New Perspectives on the Man and the Myth*. Knoxville, 1989. 16. Itt és a továbbiakban a fordítások tőlem (T. G.)

„There are a great many different and conflicting accounts of the battle; so many, in fact, that I, who have heard all of them, or nearly all, am harassed with doubts about any battle ever having

Mielőtt David Crockett élete az Alamónál véget ért, a Tennessee határvidék jellegzetes személyisége volt. Amikor családjával 1816-ban letelepedett Lawrence megyében, már ismert medvevadász volt, és önkéntesként részt vett Jackson tábornok oldalán a krík indiánok elleni hadjáratban. Crockett itt kezdte politikai pályafutását mint békebíró, később pedig képviselőként is tevékenykedett.² Paul Andrew Hutton szerint az akkoriban elterjedt szavazategyűjtési módszerekhez – pecsenyesütés, táncmulatság vagy éppen italok fizetése a választóknak – remekül illeszkedett Crockett közvetlen stílusa és egyszerűsége, ráadásul – pénz híján – sokszor humoros történetekkel nyerte meg magának a közönséget.³ Ebben annyira sikeres volt, hogy 1827-ben még kongresszusi képviselőnek is megválasztották.

Politikai pályafutása azonban korántsem volt töretlen. Egyes források szerint képviselőként semmi figyelemre méltót nem tett, hozzászólásai pedig többnyire kimerültek a közhelyekben.⁴ Főleg iskolázatlansága miatt vált eleinte a műveltebb rétegek céltáblájává, ám egyszerűsége és humora hamar közkedvelté tette. Washingtonban rövidesen mindenki csodájára járt a híres „bozótból jött úriembernek”.⁵ Számtalan anekdota látott róla napvilágot, amelyek rendkívüli tulajdonságokkal ruházták fel. Ezekből később maga is előszeretettel idézett, hogy saját hírnevét öregbítse. Később James Paulding róla mintázta az 1831-ben bemutatott, nagy sikerű *The Lion of The West* [A nyugat oroszlánja] című vígjáték főhősét, Nimrod Wildfire-t. Miután több olyan állítólagos „önéletrajz” is napvilágot látott, melyet az ő nevében írtak, Crockett 1834-ben megírta (vagy megíratta?) hivatalos önéletrajzát, személye pedig, a védjegyévé vált sapkával és „Betsy” nevű puskájával, népszerű tömegkultúra-jelenség lett.

been fought there at all. If what all the old residents and historians say to be true, then there is not a spot within a quarter of a mile of the Alamo where Travis did not yield up his life rather than submit to the hireling foe, who would have shot him, anyhow. There is not a hole or corner in the whole building where Crockett did not offer up, with the butt of his rifle, from eleven to seventy-five Mexicans, most of them high rank. Adding up all the Mexicans the historians have killed, it aggregates a number that is fearful even to think of. I have read everything that has been written on the subject, including some very poor poetry I made myself; I have had strangers from the North tell me all about it; and I have come to the conclusion, that after all, I know very little about the battle of the Alamo.”

² Crockett politikai pályafutásának rövid áttekintése:

1817–1819. Békebíró Tennessee államban, Lawrence megyében.

1821. Lawrence és Hickman megyék képviselője a tennessee-i állami törvényhozásban.

1823. Újra megválasztják.

1825. Először indul a kongresszusi választásokon, és vereséget szenved.

1827. Újra kampányol, és megválasztják.

1829. Újra megválasztják, de már szakít a jacksoni elvekkel.

1831. Újra indul, de vereséget szenved.

1833. Harmadszor is képviselő lesz.

1835. Vereség a választásokon, ezután indul Texasba.

In: Lofaro – Cummings: *Crockett at Two Hundred: New Perspectives on the Man and the Myth*, i. m.

³ Hutton, Paul Andrew: *Introduction*. In: Crockett, David. *A Narrative of the Life of David Crockett of the State of Tennessee Written by Himself*. Lincoln and London, 1987. XIII.

⁴ Parrington, Vernon Louis: *Main Currents in American Thought: An Interpretation of American Literature from the Beginnings to 1920*. New York, 1927. 175.

⁵ Clarke, Mathew St. Clair: *Sketches and Eccentricities of Col. David Crockett of West Tennessee*. New York, 1974. 59.

Temperamentumából eredően azonban kezdettől fogva alkalmatlan volt politikusnak, ugyanis semmilyen törvényjavaslatot nem volt hajlandó támogatni, amely ellenkezett az elveivel. Mikor 1830-ban nem szavazta meg az Indián Kitelepítési Törvényt, nyíltan szembe került Andrew Jackson elnökkel. Ezt követően a liberálisok vették pártfogásukba, és rövid ideig még az elnökség gondolata is megfordult a fejében, ám az 1835-ös képviselői választásokon vereséget szenvedett. Látszólag erre is fel volt készülve. Híres kijelentése szerint, ha nem választják meg, „Mindenki elmehet a pokolba, én pedig Texasba.”⁶

Texas ebben az időben az 1821-ben függetlenné vált Mexikó egyik szövetségi állama volt. A spanyoloktól való elszakadásban Mexikó segítségére siettek a vállalkozó szellemű amerikai kereskedők és katonák, az ország ezért kedvező feltételekkel lehetővé tette Texasban az amerikaiak letelepedését. Ez többek közt arra is jó volt a mexikói vezetőségnek, hogy az amerikai jelenlét segítségével megvédjék a frissen kialakult határvonalakat az indián támadásoktól.⁷ Az amerikai telepesek számának hirtelen növekedése azonban nem várt következményekkel járt, és kisebb-nagyobb ellentétekhez vezetett, 1835. október 1-jén pedig a gonzalesi ütközettel kitört a forradalom.

Crockett valószínűleg nem tudott erről, mert 1835. november 2-án néhány fős csoporttal elhagyta Memphist, és Texas felé vette útját, hogy saját maga vegye szemügyre a terület adottságait. Január elején érkeztek Nacogdochesbe, ahol társaival meleg fogadtatásra találtak az amerikai telepesek közt. Ekkorra már elérkezett ide a forradalom híre, ezért Crockett kísérői visszafordultak. Egy háborút követően függetlenségét elnyerő ország azonban Crockett politikai törekvéseinek beteljesítésével kecsegtetett, ezért hűséget esküdött „az Ideiglenes Texasi Kormányának, illetve bárminemű jövőbeni köztársaságnak, amelyet azután kikiáltanak” – idézi Hutton.⁸ Nem sokkal később csatlakozott a tizenöt fős Tennessee-i Lovas Önkéntesekhez, abban a reményben, hogy így nagyobb valószínűséggel válhat majd egy megalakuló texasi kormányzat tagjává. A csapat február harmadikán érte el San Antonio de Bexart, ahol Crockett ismét csak szívélyes fogadtatásban részesült. Február 10-én, a tiszteletére rendezett ünnepségen érkezett a hír, mely szerint Antonio López Santa Anna tábornok és katonái már elindultak, hogy leverjék a forradalmat, átkeltek a Rio Grandén, és alig százötven mérföldnyire vannak San Antoniótól. A texasi felkelők parancsnoka, Sam Houston parancsba adta, hogy rombolják le az Alamo erődöt, és hagyják el San Antoniót. A Crockettet is vendégül látó társaság azonban úgy gondolta, hogy Santa Anna nem lehet ennyire közel, és egyelőre nincsenek veszélyben. Mivel Crockett Houston egykori politikai vetélytársa volt, ő sem sürgette a többieket, hogy teljesítsék a parancsot.⁹

Santa Anna és serege azonban a vártnál korábban érkezett, és ez arra kényszerítette az alig több mint száznyolcvan fős felkelő csoportot, hogy a San Antoniói Alamo kolostorerődítmény falai mögé visszavonulva keressenek menedéket. A templomból és kolostorból álló épületegyüttes, amelyhez széles udvar tartozik, eredetileg misszióként működött, de a forradalom idején már elhagyatott volt. A texasiak és mexikóiak felváltva, a falakat megerősítve erődnek használták.¹⁰ Az Alamo erőd – és maga San Antonio városa – stratégiailag nem volt kulcsfontosságú a mexikói hadjárat eredményességének szempontjából. Azért

⁶ Hutton: *Introduction*, XXIX.

⁷ Jordan, Winthrop D. – Litwack, Leon F.: *The United States, Conquering a Continent. Volume I.* Reading, 2003. 281.

⁸ Hutton: *Introduction*, XXIX.

⁹ Hutton: *Introduction*, XXVII-XXX.

¹⁰ The Alamo <<http://www.thealamo.org/asked.html#twentyone>> Hozzáférés: 2008. jan. 10. (a továbbiakban: The Alamo)

vált mégis jelentőssé, mert 1835 decemberében Cos tábornok súlyos emberveszteséggel járó vereséget szenvedett itt, és ezért visszafoglalása Santa Anna tábornok számára elvi kérdés lett.¹¹ 1836. március 6-án, tizenhárom napig tartó ostrom után a mexikói hadsereg egy végső rohammal bevette az erődöt, és a tábornok parancsa alapján egy bent tartózkodó nőn és egy rabszolgán kívül nem hagytak túlélőket.

Az ostrom és a védők halálának híre hamar bejárta az amerikai közvéleményt. Nem sokkal később, április 21-én a san jacintói ütközetben Sam Houston „Emlékezzetek az Alamóra!” kiáltással vezette győzelemre a felkelők seregét a mexikóiak ellen. Ebben a csatában Santa Anna hadifogoly lett, és szabadságáért cserében aláírta a Texas Mexikótól való elszakadásáról szóló egyezményt. Az ütközet után megszorodtak a Davy Crockett nevében írt naplók és a különféle legendák, amelyek mind az alamói hősies küzdelemlről számoltak be. A következő részlet jól érzékelteti a korabeli közvélekedést: „[Crockett] nem ismert félelmet. Becslések szerint az ostrom alatt nem kevesebb, mint nyolcvanöt emberrel végzett, és további százhuszat megsebesített, mivel a vadnyugat egyik legjobb lővése volt, négy puskáját két ember töltötte folyamatosan, és olyan gyorsan tüzelt, amilyen gyorsan csak újra tudták tölteni a puskáit, szinte minden lövése célba talált.”¹²

Az ehhez hasonló beszámolók mindennaposá váltak, és főleg a háborús veteránnak, Reuben Marmaduke Potternek köszönhető, hogy nem veszték a feledés homályába. Potter 1860-ban megjelent tanulmánya, *The Fall Of The Alamo* az első munka, amely kellő szakértelemmel igyekszik megvizsgálni és hitelesen rekonstruálni az Alamónál történeteket. Itt bukkan fel először Potter azon meggyőződése, hogy egy háborúban a túlerővel reménytelenül küzdő, halálra ítélt katonák közül a legbátrabbak esnek el először.¹³ Ezt a nézetet többek közt W. P. Zuber texasi történész is osztotta az *1873-as Texasi évkönyvben* megjelent *An Escape from the Alamo* című írásában.¹⁴ Potter és Zuber ragaszkodott ahhoz az elképzeléshez, hogy egy ilyen óriási küzdelemben David Crockett minden bizonnyal az ütközet elején halt meg, csakúgy, mint a többi híresség, William Barret Travis és James Bowie.¹⁵ Ezek az elképzelések természetesen hamar népszerűvé váltak, és a köztudatba is beivódtak. Sőt, a tizenkilencedik század második felében kiadott *A History of Texas for Schools* című tankönyvben is szerepeltek történetek Alamóról.

A Crockettet körülölelő kollektív emlékezet nemcsak könyv formában öltött testet, hanem a mozgókép megjelenésével filmek sorát inspirálta. Mint ahogy azt William Cohn

¹¹ Matyszczyk, Stephanie: *The Alamo as a Pyrrhic Victory: The Mexican Experience in the Battle of the Alamo*. In: Lethbridge Undergraduate Research Journal, vol. 1. (2007) no. 2. <<http://www.lurj.org/article.php/vol1n2/alamo.xml>> Hozzáférés: 2008. jan. 12.

¹² Kilgore: *Why Davy Didn't Die*, 9. „Fear was a word he [Crockett] knew not the definition of. It was calculated that during the siege he killed no less than 85 men, and wounded 120 besides, as he was one of the best rifle shooters of the west, and he had four rifles, with two men to load constantly, and he fired as fast as they could load, nearly always hitting his man.”

¹³ Kilgore: *Why Davy Didn't Die*, 11.

¹⁴ Kilgore: *Why Davy Didn't Die*, 12.

¹⁵ William Barret Travis a Texas függetlenségéért vívott küzdelem egyik fontos szereplője volt. A forradalom 1835-ös kirobbanásától kezdve végig támogatta az elszakadást Mexikótól. Többek közt részt vett Bexar ostrománál, és egészen az alezredesi rangig jutott, később pedig az alamói védők parancsnoka lett. Mikor Santa Anna tábornok megadásra szólította fel a maroknyi csapatot, Travis válasz helyett ágyugolyót lövetett a mexikói sereg felé. James Bowie Crocketthez hasonlóan igazi hírességnek számított az Alamót védők önkéntesei közt. Olyan legendásan jól bánt a késsel, hogy egy jellegzetes késtípust el is neveztek róla. Nem sokkal az ostrom kezdete után tífuszos lett, ezért ágyhoz kötve már nem lehetett az események aktív szereplője.

megállapítja, a televízió „a legbefolyásosabb és legszélesebb körben használt eszköz információ, szórakozás és kulturális képek terjesztésére”.¹⁶ Az 1926-os *Davy Crockett at the Fall of the Alamo* az első olyan film, amely a történelmi Crockettből táplálkozik, és egyúttal megteremti az alamói hős figuráját. A történet szerint Crockett még akkor is küzd, miután egyértelművé válik, hogy a védők mind meg fognak halni. Tíz ember kell, hogy lefogják és megöljék. Ezt követte az 1937-ben készült *Heroes of the Alamo*, amely nem csupán Crockettéről szól, mégis ő kerül benne a középpontba.¹⁷

Bár az alamói hős igen népszerű téma lett a filmvászonon, az igazi áttörést a Crockett életét feldolgozó háromrészes Disney-sorozat hozta 1954-ben és 1955-ben. Az epizódok annyira sikeresek voltak, hogy 1955-ben újravágták, és egy egész estés játékfilmet készítettek belőle *Davy Crockett, King of the Wild Frontier* címmel. Ez a film lett az úgynevezett „Crockett-mánia” elindítója, amely a Crockett-teljes generációja számára vált meghatározó élménnyé, és egyúttal kialakította azt a Davy Crockett képet, amelyet ma is felidézünk, ha ezt a nevet halljuk. Ahogy Paul Grainge is megjegyzi, a modern kultúrában a film a kollektív emlékezet legfontosabb közvetítője.¹⁸ A jellegzetes mosómedveprémből készült sapka és minden egyéb öltözet vagy eszköz, amely a nevet viselte, szinte biztos anyagi hasznot jelentett mind a gyártóknak, mind a forgalmazóknak. A címszereplőt alakító Fess Parker kétértelműen kiválóan alkalmas volt arra, hogy eljuttassa a karizmatikus hőst. A sikerhez természetesen arra is szükség volt, hogy a Disney Stúdió a közönség igényeinek megfelelően dolgozza fel a témát. A produkciót az amerikai történelem egyik kedvelt szereplőjére alapozta, és a róla kialakult kollektív emlékezetből, anekdotákból merített hozzá.

A médium és közönségének viszonya azonban kölcsönös: az amerikai közönség saját történelméről kialakult képét csak megerősítik a filmkészítők, akik – helyesen vagy helytelenül – a nagyobb nézettség érdekében manipulálják a múltat.¹⁹ Nem csoda tehát, ha a Disney Stúdió abban az esetben vélt sikeresnek egy Crockettéről szóló filmet, ha az inkább az általános elvárásoknak felel meg, mint a pusztán történelmi tényeknek. Öt évvel később, 1960-ban John Wayne álma is teljesült, amikor filmre vihette a legendás alamói ostromot, és Crockettet alakíthatta a *The Alamo* című filmben. Mivel Wayne már a film készítése előtt is igazi western-hősnak számított, az, hogy ő játszotta el ezt a szerepet, csak tovább növelte a mítosz erejét. Ráadásul a *Davy Crockett, King of the Wild Frontier* záró képsorain Crockett igazából meg sem hal, mindössze annyit látunk, hogy kedvenc puskáját, Betsyt bűnbaként használva harcol a mexikói túlerő ellen. Ezért a köztudatban Crockett példátlan bátorsággal és szinte emberfeletti tulajdonságokkal megáldott alamói védőként maradt fenn.

Ez a széles körben elterjedt vélemény alapjaiban remegett meg a *With Santa Anna in Texas: A Personal Narrative of the Revolution* című kiadvány 1975-ös megjelenésével. A könyv eredetileg 1955-ben Mexikóban spanyol nyelven jelent meg, és José Enrique de la Peña naplóját tartalmazza. De la Peña, aki Alamónál a mexikói oldalon harcolt, sokak megrökönyödésére – és felháborodására – másképp emlékszik vissza Crockett halálára. Kutatók egy csoportja szinte azonnal rávetette magát a lehetőségre, hogy felülvizsgálja az eseményeket, és történelmileg pontosabb képet nyújtson David Crockett sorsáról. Ennek az lett az eredménye, hogy történészek és a Crockett haláláról szóló legendát védő laiku-

¹⁶ Cohn, William H.: *History For The Masses: Television Portrays the Past*. The Journal of Popular Culture, vol. 10. (1996) no. 2. Fall. 280.

¹⁷ Jamborsky, William Eric: *Crockett and the Westerner*, 104–105.

¹⁸ Grainge, Paul: *Memory and Popular Film*. Manchester, England, 2003. 1.

¹⁹ Cohn: *History For The Masses*, 286.

sok közt a mai napig tartó heves vita bontakozott ki. De la Peña hadnagy a következőket jegyezte le híressé (mások szerint hírhedté) vált naplójában: „Körülbelül hét ember élte túl a vérontást, és Castrillon tábornok védelme alatt Santa Anna elé vezették őket. Volt közülük egy magas termetű, jó felépítésű férfi, arcán a megpróbáltatás mellett egyfajta tekintélyt parancsoló, nemes belenyugvással. A nagy természetjáró David Crockett volt az, aki Észak-Amerika-szerzte közismert volt szokatlan kalandozásairól, és aki elindult, hogy bejárja az országot. Mivel azonban a háború híre meglepetésként érte Béjarban, inkább Alamóban keresett menedéket, attól tartva, hogy [Béjarban] nem veszik majd figyelembe, hogy külföldi. Castrillon közvetített Crockett nevében, amelyet Santa Anna megbotránkozva fogadott, és a hozzá legközelebb álló utászoknak parancsba adta Crockett kivégzését. A parancsnokok és tisztek teljesen felháborodtak, és nem teljesítették a parancsot, azt remélve, hogy amint [a tábornok] pillanatnyi dühe elszáll, megkímélik ezt a néhány embert. Néhány tiszt azonban, akik a kormányzó körül álltak, és akik valószínűleg nem jeleskedtek a harcban, olyan aljas tettel váltak hírhedté, amely a közkatonák kegyetlenségét is felülmúlta. Hogy parancsnokuk kedvére tegyenek, karddal a kezükben úgy rontottak a szerencsétlen, védtelen férfiakra, ahogy a tigris veti rá magát a zsákmányra. Bár az áldozatokat megkínózták, mielőtt végeztek velük, egyikük száját sem hagyta el jajszó, nem alázkodtak meg kízóik előtt. Úgy beszélnek, Santa Anna tábornok is köztük volt, ezt azonban nem tudom megerősíteni, mert bár jelen voltam, elborzadva fordultam el, hogy ne kelljen végignézniem ezt a kegyetlenséget.”²⁰ A de la Peña napló mindkét tábor, a történészek és a laikus Crockett-rajongók számára is kulcsfontosságú dokumentum. A Crockett hősi halála mellett elkötelezettek azonnal kétségbe vonták a hitelességét, és amennyiben be tudnák bizonyítani, hogy a dokumentum csupán hamisítvány, rövid úton megnyernék a vitát. A másik oldal számára viszont a napló gyakorlatilag minden olyan tanulmány kiindulópontja lett, amely újraértelmezi az Alamónál történeteket.

A dokumentum felfedezése óta sokszor megpróbálták eloszlatni az eredetiségével kapcsolatos kételyeket, ám ez nem bizonyult egyszerű feladatnak. A de la Peña napló megítélés-

²⁰ Idézi Lind, Michael: *The Death of David Crockett*. The Wilson Quarterly, vol. 22. (1998) no. 1. Winter. <http://www.tamu.edu/ccbn/dewitt/adp/archives/delapena/lind_crisp/lind.html>. Hozzáférés: 2007. febr. 11.

„Some seven men had survived the general carnage and, under the protection of General Castrillon, they were brought before Santa Anna. Among them was one of great stature, well proportioned, with regular features, in whose face there was the imprint of adversity, but in whom one also noticed a degree of resignation and nobility that did him honor. He was the naturalist David Crockett, well known in North America for his unusual adventures, who had undertaken to explore the country and who, finding himself in Bejar at the very moment of surprise, had taken refuge in the Alamo, fearing that his status as a foreigner might not be respected. Santa Anna answered Castrillon's intervention in Crockett's behalf with a gesture of indignation and, addressing himself to the sappers, the troops closest to him, ordered his execution. The commanders and officers were outraged at this action and did not support the order, hoping that once the fury of the moment had blown over these men would be spared; but several officers who were around the president and who, perhaps, had not been present during the moment of danger, became noteworthy by an infamous deed, surpassing the soldiers in cruelty. They thrust themselves forward, in order to flatter their commander, and with swords in hand, fell upon these unfortunate, defenseless men just as a tiger leaps upon his prey. Though tortured before they were killed, these unfortunates died without complaining and without humiliating themselves before their torturers. It was rumored that General Santa Anna was one of them; I will not bear witness to this, for, though present, I turned away horrified in order not to witness such a barbarous scene.”

sén az sem segített, hogy John Peace, a Texasi Egyetem igazgatói bizottságának egykori elnöke és az eredeti kézirat akkori tulajdonosa semmilyen vizsgálathoz sem járult hozzá.²¹ A Fort Worth Star-Telegram 1998-ban arról tudósít, hogy az írásszakértő Charles Hamilton megvizsgálta az 1975-ös kiadásban található eredeti naplórészletről készült fénymásolatot, és megállapította, hogy a huszadik század híres hamisítójának, John Laflinnak a műve. Greg Shaw, a Butterfield & Butterfield aukciós ház könyvekért és kéziratokért felelős szakembere szerint azonban az eredetit kell megvizsgálni, nem szakszerű eljárás fénymásolat alapján hitelesíteni egy dokumentumot.²²

Bill Groneman ugyancsak kételyeit fejezi ki a naplóval kapcsolatban a *Defense of a Legend: Crockett and the de la Peña Diary* című könyvében. Michael Lind szerint „Groneman, laikus történész és az alamói csata szakértője határozottan kijelentette, hogy a de la Peña beszámoló csalás”.²³ A de la Peña napló tulajdonosa, az ifjabb John Peace akkora nyomás alatt állt, hogy elárvereztette a kéziratot, mivel saját bevallása szerint a család már belefáradt a sok vitába.²⁴ Természetesen ez a döntés is nagy port kavart. Végül 2000-ben Austinban, a Texasi Egyetemen David Gracy, a hamisítási eljárásokban jártas írásszakértő megvizsgálta az eredeti dokumentumot. A kéziratot hitelesnek találta, mert a papír anyaga és a naplón található vízjelek is megfelelnek a mexikói hadseregben akkoriban használtaknak.²⁵

Ennek ellenére felmerülhet a kérdés, hogy ha maga az írás hiteles is, nem biztos, hogy a valóságot tartalmazza. A hitelesség mellett szól azonban, hogy de la Peña nemcsak Crockett kivégzését, hanem a hadjárat többi részét is igyekezett híven lejegyezni, amiért akkoriban igen sok kritika érte. Ráadásul ő maga is támogatta a hadjárat ügyét, mivel úgy vélte, ez szükséges ahhoz, hogy megóvják Mexikót a további feldarabolástól. A napló írásával pedig mindössze az egyszerű katonák és az ország becsületét szerette volna védeni, még anyagi haszna sem származott belőle.²⁶ Emellett Santa Anna tábornok durva magatartásáról más források is beszámolnak. Alamo ostromát sokan eleve feleslegesnek tartották, mivel az erőd katonai szempontból jelentéktelen volt, ezért elég lett volna egy kisebb csapatot hátrahagyni. A lerohanással a tisztok nagy része még kevésbé értett egyet, bár ezt nem szívesen hangoztatták a kormányzó jelenlétében. Az ostrom alatt állók készletei már igencsak fogytán voltak, ezért előbb-utóbb úgyis megadásra kényszerültek volna. José Juan Sánchez Navarro y Estrada kapitány például így vélekedett: „Őexcellenciája állítólag rohamot szeretne, pedig ezt mindenki más ellenzi [...] Miért van az, hogy Sr. Santa Anna mindig vérrel és könnyekkel akarja megjelölni a győzelmeit és vereségeit?”²⁷ Amikor Santa Anna a támadás előtt felhívta a vörös zászlót, mindenkinek jelezve, hogy nem ejtenek hadifoglyokat,

²¹ Lind: *The Death of David Crockett*, i. m.

²² Shlachter, Barry: *Doubts Remain about Authenticity of Account of Battle of the Alamo*. Fort Worth Star-Telegram. 1998. November 18. <<http://www.latinamericanstudies.org/alamo/doubts.htm>> Hozzáférés: 2007. febr. 14.

²³ Lind: *The Death of David Crockett*, i. m.

²⁴ Gumbel, Andrew: *Mexican slur on Alamo hero Crockett makes West wild*. The Independent, 1998. nov. 19. <http://www.findarticles.com/p/articles/mi_qn4158/is_19981119/ai_n14193281> Hozzáférés: 2007. febr. 11.

²⁵ Neff, Nancy: *UT expert: Alamo memoir authentic*. On Campus vol. 27. (2000) no. 14. <http://www.utexas.edu/opa/pubs/oncampus/oooc_issues/oc000512/oc_alamo.html>. Hozzáférés: 2007. febr. 27.

²⁶ Matyszczyk: *The Alamo as a Pyrrhic Victory*, i. m.

²⁷ Matyszczyk: *The Alamo as a Pyrrhic Victory*, i. m.

több tiszt is ellenezte ezt, emberi jogokra és alapvető erkölcsi szabályokra hivatkozva.²⁸ David MacKenzie mindezt azzal magyarázza, hogy Santa Anna hadügyminisztere kiadott egy rendeletet, amelyben a texasi felkelőket katonák helyett lázadóknak bélyegzi, ezért rájuk nem vonatkoznak a háborús etikett szabályai. Santa Anna pedig eltökélten ragaszkodott ehhez a rendelethez.²⁹

Az ostrom után nemcsak Crockett hősi halálának híre kapott szárnyra, hanem az a szóbeszéd is, hogy kivégezték. Ez utóbbi mára kiveszett a köztudatból, pedig éppúgy széles körben elterjedt, mint hősi halálának híre, és a korabeli amerikai közvélemény másik része fenntartások nélkül elfogadta.³⁰ Fontos megemlítenünk, hogy a de la Peña napló felbukkanásával újra előkerültek olyan, korábban már feledésbe merült források is, amelyek szintén ellentmondanak a felfogásnak, hogy Crockettet a csata hevében érte vég. A megbízhatónak tartott beszámolóok Ramón Martínez Caro és George M. Dolson őrmester nevéhez fűződnek. Caro a mexikói uralkodó, Santa Anna tábornok személyi titkára volt, jelentésének hitellessége általánosan elfogadott: „Az ellenség mind egy szálig elpusztult, halottaik állítólag 183 főt számláltak, amely a seregük teljes létszáma volt [...]. A 183 elesett közül Castrillon tábornok vett észre ötöt, akik a roham után elrejtöztek. Azonnal Őexcellenciája elé vitte őket, aki időközben a helyszínre ért. Mikor előállította a foglyokat [Santa Anna], igen keményen rendreutasította, amiért nem végzett velük helyben. Ezután hátat fordított Castrillonnak, mialatt katonái kiléptek a sorokból, rárontottak a foglyokra, és mind megölték azokat.”³¹

Az előbbi részlet ugyan nem említi Crockettet a foglyok közt, de beszámol a kivégzésről, ezzel megerősítve de la Peña beszámolóját. George Dolson, aki tolmács volt a Galveston-szigeti hadifogolytáborban, Crockett kivégzéséről is tudósít. Dolsont 1836. július 18-án felkérték, hogy fordítsa le egy olyan mexikói tiszt vallomását, aki jelen volt az alamói kivégzésekénél.³² A történekről levélben beszámolt bátyjának is, amely még abban az évben megjelent egy detroiti újságban: „Crockett hadnagy ment hátul összefont karokkal, bátran, mint egy oroszlán, ahogy elhaladt az informátorom mellett (Almonte.) Santa Anna tolmácsa ismerte Crockett hadnagyot, és odasúgta az informátoromnak, hogy »az ott hátul a híres Crockett«. Mikor Santa Anna elé vezették őket, Castrillon így szólt hozzá: »Fenséges Santa Anna, hadd adjak át hat bátor hadifoglyot.« Santa Anna így felelt: »Ki adott rá parancsot, hogy foglyokat ejts, holtan akarom látni ezeket az embereket – lőjétek le őket.« Amint a szörnyeteg kiejtette e szavakat, az összes tiszt elfordította arcát, ahogy a zsarnok kutyái

²⁸ Matyszczyk: *The Alamo as a Pyrrhic Victory*, i. m.

²⁹ *The Alamo*, i. m.

³⁰ Hutton: *An Exposition on Hero Worship*, 29.

³¹ Idézi Lindley, Thomas Ricks: *Killing Crockett: It's All in the Execution*. *Alamo Journal*, iss. 96. (1995) <<http://www.tamu.edu/ccbn/dewitt/adp/archives/delapena/delapena2.html>> Hozzáférés: 2007. jan. 11. „The enemy died to a man and its loss may be said to have been 183 men, the sum total of their force... Among the 183 killed there were five who were discovered by General Castrillon hiding after the assault. He took them immediately to the presence of His Excellency who had come up by this time. When he presented the prisoners, he was severely reprimanded for not having killed them on the spot, after which he turned his back upon Castrillon while the soldiers stepped out of their ranks and set upon the prisoners until they were all killed.”

³² *The Crockett Controversy Continues*. *The Wilson Quarterly*. (a továbbiakban: Crockett Controversy) <http://www.tamu.edu/ccbn/dewitt/adp/archives/delapena/lind_crisp/crisp.html> Hozzáférés: 2007. febr. 12.

alig pár méterre tőle elintézték mind a hatot. Az ilyen tett számomra a gyilkosság egyik legsötétebb formája.”³³

Thomas Ricks Lindley, a Crockett kivégzését ellenzők táborának egyik kiemelkedő alakja kétkedve fogadott, és alaposan megvizsgált minden olyan dokumentumot, amely a kivégzés lehetőségét támasztja alá. Eredményei folytatásban megjelentek a *The Alamo Journal* hasábjain, ahol Dr. James E. Crisppel, az Észak Karolinai Egyetem történelem professzorával folytatott élénk vitát. Lindley szinte mindent megkérdőjelezett, ami a beszámolókat illeti. Először is megvizsgálta és összehasonlította őket jelenetről jelenetre, hogy kiderüljön, mennyire egyeznek a részletek. Arra jutott, hogy a beszámolók közt több az eltérés, mint a megegyezés, ami például az időt, a helyet, Santa Anna reakcióját és a kivégzés módját illeti.³⁴ Dr. Crisp válaszképp kimutatta, hogy Lindley felállított szempontjai túlságosan merevek. Meglátása szerint a legtöbb ellentmondás abból az egyszerű okból fakad, hogy az elbeszélések nem tartalmaznak szó szerinti egyezéseket, illetve valamelyikből megtudunk olyan részleteket, amelyekről egy másikban viszont nem esik szó.³⁵ Továbbá azt sem szabad elfelejteni, hogy a beszámolók eltérő hosszúságúak, és az elbeszélők mást tartottak fontosnak, másképp emlékeznek vissza egyes eseményekre. Crisp így érvel:

„Képzeld el, hogy van három tanúvallomásunk, de egyik tanúnk sem él, ezért nem tudunk már keresztkérdéseket feltenni nekik. Az első ezt mondta:

– Jack és Jill felmentek a hegyre, hogy egy vödör vizet hozzanak.

A második tanú erre emlékszik:

– Láttam, ahogy Jack Jillel a hegyre indul, hogy vizet hozzon. Volt nála egy üres vödör, Jill pedig sárga szoknyát viselt.

A harmadik tanú így számol be:

– Láttam tegnap Jillt az elnyűtt sárga ruhájában. Jackkel volt, és a hegyre mentek, hogy megtöltsék a vödrüket vízzel.”³⁶

Ezt az elemző módot követve Crisp az alapvető egyezésekre hívja fel a figyelmet: David Crockett a hadifoglyok közt volt, és Castrillon tábornok találta meg az életben maradt védőket.³⁷

³³ Idézi Lindley: *Killing Crockett*, i. m. „Colonel Crockett was in the rear, had his arms folded, and appeared bold as the lion as he passed my informant (Almonte.) Santa Anna’s interpreter knew Colonel Crockett and said to my informant, ‘the one behind is the famous Crockett’. When brought in the presence of Santa Anna, Castrillon said to him, ‘Santa Anna, the august, I deliver up to you six brave prisoners of war.’ Santa Anna replied, ‘who has given you orders to take prisoners, I do not want to see those men living - shoot them.’ As the monster uttered these words each officer turned his face the other way, and the hell-hounds of the tyrant dispatched the six in his presence, and within six feet of his person. Such an act I consider murder of the blackest kind.”

³⁴ Lindley: *Killing Crockett*, i. m.

³⁵ Crisp, James E: *Davy in Freeze-Frame: Methodology or Madness?* *Alamo Journal*, iss. 97. (1995). <<http://www.tamu.edu/ccbn/dewitt/adp/archives/delapena/delapena3.html>> Hozzáférés: 2007. jan. 11.

³⁶ Crisp: *Davy in Freeze-Frame*, i. m.

³⁷ Crisp: *Davy in Freeze-Frame*, i. m. „Imagine that you have the depositions of three witnesses, all of which are now deceased and beyond cross-examination. The first says: ‘Jack and Jill went up the hill to fetch a pail of water.’ The second witness recalls that: ‘I saw Jack going up the hill with Jill to get some water. He had an empty pail with him, and she was wearing a yellow skirt.’ The third witness says:

Lindley következő értekezése a Dolson beszámolót – így közvetve Crisp gondolatmenetét is – támadja. A vita a zárójelben tett „(Almonte.)” körül forog. Milyen szerepe volt Juan Almonténak? A zárójel és a pont elhelyezése miatt vitatott, hogy az Almonte név Dolson informátorára vagy Santa Anna tolmácsára utal-e. Az eredeti levél elveszett, ezért csak az újságban megjelent változat áll a kutatók rendelkezésére. Crisp szerint a pont rossz helyre került, vagy azért, mert az eredeti kézzel írott levél sem volt elég egyértelmű – erre utalna a zárójel –, vagy pedig a betűszedő egyszerűen hibázott. Almonte hadnagy személye azért fontos, mert ő is jelen volt az Alamo ostrománál. Ha ő az informátor, nem tudjuk, ki lehetett Santa Anna tolmácsa. Ez esetben az is lehet, hogy Dolson informátora egyszerűen csak kitalálta az egészet, vagy pedig valamennyien Dolson átverésének áldozatai vagyunk, és nem szabad túlértékelnünk a levél jelentőségét. Lindley harmadik – és egyben a témával foglalkozó utolsó – cikkében is tulajdonképpen azt bizonygatja, hogy a beszámoló valójában nem több mint egyszerű háborús propaganda, amely azt a célt szolgálta, hogy a népszerű Crockett szörnyű halálát kihasználva Santa Annát minél gonoszabb színben tüntessék fel, és így még több önkéntest toborozzanak a texasi hadjáratra.

Crisp viszont úgy gondolja, hogy az írásjel rossz helyre került, és a tolmács nem más, mint maga Almonte. Rámutat ugyanis arra, hogy Almonte hadnagy sosem volt a Galveston-szigeten hadifogoly, mert Santa Annával együtt volt házi őrizetben, ezért ott nem találkozhatott Dolsonnal, és nem lehetett az informátora.³⁸ Ezen kívül Almonte folyékonyan beszélt angolul, továbbá az alamói csatát megelőzően kétszer is járt az Egyesült Államokban: 1834-ben Louisianában, 1835-ben pedig New Yorkban tartózkodott abban az időszakban, amikor tetőfokára hágott a Davy Crockett-láz. Crockett 1834-ben jelentette meg *Önéletrajzát*, 1835-ben pedig Jackson ellen kampányolt, ezért a sajtó rendszeres szereplőjévé vált.³⁹ Ezek tükrében tehát Almonte valóban lehetett a tábornok tolmácsa, és ugyanakkor Crockettet is felismerhette. Ha helyes ez a feltevés, megoldódott az írásjel problémája, és a levél megerősíti de la Peña hadnagy naplójának állításait. Így logikusnak hangzik egyes történészek érvelése, akik úgy gondolják, hogy a Crockett haláláról készült beszámolók alátámasztják egymást, és valós eseményt örökítenek meg. Lehetnek ugyan köztük eltérések, de ez mindössze az emlékezet pontatlanságának tudható be. Ha például egy autóbalesetben a szemtanúk másképp emlékeznek apró részletekre, nem jelenti azt, hogy a baleset meg sem történt.⁴⁰

Utolsó tézisében Lindley viszont úgy véli, hogy a de la Peña napló egyszerűen a Dolson levél hamisítványa, amely egyébként is gyakorlatilag az akkori emberek feltevésein alapul. A *Harper's Magazine* egyik cikkírója, Michael Lind *The Death of David Crockett* című tanulmányában erre a tárgyilagos következtetésre jut: „Miután behatóan tanulmányoztam a témát, arra a következtetésre jutottam, hogy Crockett kivégzésének története, csak úgy, mint a közismert legenda Travisről, aki vonalat húzott a porba, csupán legenda.”⁴¹ Crisp

'I saw Jill yesterday wearing a knock-out yellow dress. She was with lack, and the two of them were going up the hill to fill their pail with water.'”

³⁸ *Crockett Controversy*, i. m.

³⁹ Crisp, James E: *Trashing Dolson: The Perils of Tendentious Interpretation*. Alamo Journal, iss. 98. (1995). <<http://www.tamu.edu/ccbn/dewitt/adp/archives/delapena/dolson.html>> Hozzáférés: 2007. jan. 11.

⁴⁰ Lind: *The Death of David Crockett*, i. m.

⁴¹ Lind: *The Death of David Crockett*, i. m. A legenda szerint pár nappal a végső ütközet előtt Travis kardjával vonalat húzott a porba, és közölte a védőkkel, hogy aki készen áll, hogy feláldozza életét, az lépje át a vonalat, aki viszont el akar menni, most még következmények nélkül megteheti. Még a tízfusszal küszködő Bowie is kérte, hogy vigyék át, és mindössze egy ember maradt a túloldalon.

a következő magyarázattal hessegeti el az érveket: „Fontos megjegyeznünk, hogy a Dolson levelet, bár 1836 nyarán íródott, csak 1960-ban fedezték fel. Így aligha tudta volna hasznosítani a de la Peña napló állítólagos hamisítója, amely pedig 1955-ben Mexikóban került kiadásra. Mi több, mivel Martinez Caro beszámolója csak 1837-ben jelent meg nyomtatásban, Dolson sem használhatta fel, hogy annak segítségével részletes történetet gyártson a foglyok kivégzéséről. A Dolson és a de la Peña dokumentumok nyilvánvaló, egymástól függetlenül egyezése (és a tény, hogy alapjában véve összhangban állnak a Martinez Caro által leírt eseményekkel) ragadott meg a kezdetektől fogva, mint a legfigyelemreméltóbb és legvilágosabb ismérve azok pontosságának és hitelességének.”⁴²

Dr. Crisp a *Sleuthing the Alamo* című 2004-es könyvben összegezte kutatásait, amely ugyanolyan kettős fogadtatásra talált, mint amilyen az egész vitát jellemzi: „... Alamo esetenél David Crockett nem harc közben halt meg, hanem elfogták (nyilvánvaló!), könyörgött az életéért, majd megölték. Azoknak az amerikaiaknak, akik nagyra tartják a hőseiket, ez szörnyen kellemetlen, mint ahogy a történelem is gyakran az.”⁴³ Így hangzanak a londoni *Contemporary Review*-ban megjelent hírvös kritika zárógondolatai. Akik azonban elfogadják annak a lehetőségét, hogy Crockett nem úgy halt meg, mint azt sokáig hitték, mintha egy másik könyvről írnának: „A *Sleuthing the Alamo* hihetetlenül jó kis könyv.” „Minden texasi és minden texasi történész [...] számára kötelező olvasmánynak kellene lennie”.⁴⁴

Természetesen teljes bizonyossággal nem mondható ki, hogy David Crockett valóban az ostrom után kivégzett hadifoglyok közt volt, a közvetett bizonyítékok viszont meggyőzően alátámasztják ezt a feltételezést. A Fess Parker filmen nevelkedett nemzedék mégis elfogadhatatlannak és sértőnek tartja, hogy a híres Davy Crockettet, az alamói hőst egyszerűen kivégezték. Így például, amikor Dan Kilgore gondosan felépített érvelését publikálta *How did Davy Die?* címmel, sértődött Crockett rajongók hada lendült heves támadásba.⁴⁵ A történész Hutton is egyetért Kilgore-ral a kivégzéssel kapcsolatban, ezért hasonló fogadtatásban részesült. Szerinte mivel Crockett nem volt katona, tökéletesen érthető és ésszerű, hogy az ostrom után a reménytelen helyzetből megpróbálta kimagyarázni magát.⁴⁶ Miután azonban cikkét, amelyben Crockett kivégzéséről is írt, közölték, őt is ellepte a panaszáradat: „Texasi történelemtanár vagyok, [...] és amit Mr. Hutton írt, az egyenlő az istenkáromlással [...] sosem fogom ezt tanítani a diákjaimnak.”⁴⁷

⁴² Crisp, James E: *Back To Basics: Conspiracies, Common Sense, And Occam's Razor*. Alamo Journal, iss. 99. (1995). <<http://www.tamu.edu/ccbn/dewitt/adp/archives/delapena/crisp.html>> Hozzáférés: 2007. jan. 11. „It is important to note that the Dolson letter, though written in the summer of 1836, was not discovered by historians until 1960, and thus could hardly have been utilized by any alleged forger of the de la Peña memoir, which was published in Mexico in 1955. Moreover, given the fact that the Martínez Caro account cited above did not appear in print until 1837, Dolson could not have utilized it in any fictionalized elaboration of the prisoners' execution. This apparent mutual independence of the very similar Dolson and de la Peña accounts (and the fact that they are in basic harmony with Martínez Caro's description of events) struck me initially as most impressive, and as the strongest single indication of their accuracy and authenticity.”

⁴³ Cheam, A.: *Sleuthing the Alamo: Davy Crockett's Last Stand and Other Mysteries of the Texas Revolution*. *Contemporary Review*, vol. 287 (2005) iss. 1676. 190.

⁴⁴ Stuntz, Jean A.: *James E. Crisp. Sleuthing the Alamo: Davy Crockett's Last Stand and Other Mysteries of the Texas Revolution*. (Book Review). *Teaching History: A Journal of Methods*, vol. 31. (2006) iss. 1.

⁴⁵ Blair, Walter: *Introduction*, 5.

⁴⁶ Hutton: *Introduction*, XXXIII.

⁴⁷ Idézi Hutton: *Exposition*, 28.

Virgil E. Baugh úgy gondolja, a Crockett kivégzéséről szóló történetek egyrészt képtelenek, másrészt valószínűleg azt a célt szolgálták, hogy úgy mutassák be Crockettet, mint aki részt sem vett a harcban, nehogy bepiszkítsa a kezét. Baugh szerint ez egyáltalán nem vall Crockettre, mint ahogy az sem, hogy az életéért könyörögiön.⁴⁸ Mindezekon felül Peggy Dibrell, a *Texasi Köztársaság Leányai Alamo Bizottságának* prominens tagja egyszerűen kijelentette, hogy valamennyi kutatói álláspont hiányos, és a John Wayne-féle filmváltozat a hiteles, amelyben Crockett a megmaradt puskapor felrobbantását megkísérelve hal meg.⁴⁹ Hutton szerint ez a kijelentés nem más, mint „a populáris kultúra teljes győzelme a történelmi tények felett”.⁵⁰

A Disney Stúdió legújabb filmje, a 2004-es *Alamo* egyik szemmel látható célja, hogy hitelesebb, valóságosabb képet nyújtson a csatáról és az abban résztvevő történelmi személyiségekről. Ezért a film végén Crockett kivégzése is látható – noha hollywoodi stílusban. Egy kritikus, miután megnézte a filmet, így siránkozott: „Sajnos, a nyilvánvaló hiba, David Crockett halála tönkreteszi az egyébként jó filmet. [...] Mindössze annyit mondhatunk, hogy David Crockett Alamónál halt meg, és amennyiben a DVD kiadáson nem lesz olyan lehetőség, hogy a kivégzés jelenetét átugorjam, valószínűleg meg sem veszem. Kár érte, mivel a film egyébként nagyszerű.”⁵¹ Az ilyen kijelentések is csak Cohn elméletét igazolják, aki kijelenti, hogy a televízió világában a közönség a történelemmel kapcsolatban nem vágyik meglepetésre vagy váratlan fordulatokra.⁵²

Ahhoz, hogy megértsük, miért váltott ki Crockett kivégzése ekkora felháborodást, érdemes jobban megvizsgálunk az alamói ostrom jelentőségét és az amerikai hősokeket. A helyszín úgy él a köztudatban, mint a bátor texasiak és az elnyomó mexikóiak emberfeletti küzdelme. Richard Flores tanulmánya jól szemlélteti ezt a kétpólusú felfogást: az amerikai oldalon hősokeket találunk, Travist, Bowiet és Crockettet, míg a másik oldalon a kegyetlen Santa Anna diktátort, a szabadságért való küzdelmet a zsarnokság ellen.⁵³ További érdekesség, hogy az Alamónál elesettekben legtöbb esetben kizárólag a 189 (vagy más források szerint 183, illetve 187) főt számláló védőt értik, szinte alig hallani arról, hogy ott mexikói katonák is meghaltak. Ennek egyik oka az lehet, hogy Santa Anna jelentéseiben meghamisította a mexikói ostromlónak a védőkhöz képest körülbelül háromszoros veszteségét, valószínűleg azért, hogy a lelkesedést fenntartsa.⁵⁴ Feltehetően ezért nem állnak rendelkezésünkre pontos adatok. Másrészt ez utóbbi feltételezés is azt a szemléletet tükrözi, hogy Alamo főszereplői a texasiak.

Annak ellenére, hogy az Alamót védők mind egy szálig meghaltak, magatartásuk, hősi haláluk példaértékű lett, míg a súlyos emberáldozatokat szenvedő mexikói sereg később csatát is veszített San Jacintónál. Reuben Potter az 1836-ban írt *Hymn to the Alamo* [Himnusz az Alamóhoz] című versében egyenesen a thermopülai csatához hasonlítja az alamói eseményeket, az ostromlottak helytállását pedig a spártaiakéval állítja párhuzamba. 1837.

⁴⁸ Baugh, Virgil E.: *Rendezvous at the Alamo; highlights in the lives of Bowie, Crockett and Travis*. New York, 1960. 221.

⁴⁹ Hutton: *Exposition*, 35–36.

⁵⁰ Hutton, *Exposition*, i. m.

⁵¹ Sprecher, Kent: *A Review and Historical Overview of The Alamo*. Playset Magazine. <<http://www.playsetmagazine.com/alamoMovieReviews02.html>> Hozzáférés: 2007. febr. 10.

⁵² Cohn: *History For The Masses*, 286.

⁵³ Flores, Richard R.: *Memory-Place, Meaning and the Alamo*. American Literary History, vol. 10. (1998) iss. 3. 432.

⁵⁴ Matyszczyk: *The Alamo as a Pyrrhic Victory*, i. m.

február 25-én, az ostrom egyéves évfordulóján rendezett újratemetésen Juan Seguín beszédében a következőképp emlékezik meg a védőkről: „Bajtársaim! Ezek a hamvak, amelyeket megtiszteltetés vállainkon vinni, azoké a bátor hősöké, akik Alamóban haltak meg. Igen, barátaim, inkább meghaltak, mint hogy a zsarnok igájába hajtsák fejüket. Micsoda nagyszerű példa! Megérdemlik, hogy megemlékezzenek róluk a történelem lapjain. A szabadság szelleme kedvesen letekint trónjáról, ránk mutat, és így szól: „Itt vannak testvéreitek, Travis, Bowie, Crockett és mások, akik bátorságuk révén, az én nevemben váltak hőssé.”⁵⁵

Az azóta múzeumná vált helyen egy 1913-as felhívás alapján a mai napig él a hagyomány, hogy a férfiak csak fedetlen fővel léphetnek Alamo területére, és a látogatók csak halkan beszélhetnek, hogy tiszteletben tartsák a zarándokhely szentségét.⁵⁶ Ma a következő felirat olvasható a bejárat felett: „Légy csendben, barátom, itt hősök haltak meg, hogy utat törjenek másoknak.”⁵⁷ A védők előtti tisztelgés újra és újra felbukkanó követelmény. Ezek alapján nem nehéz elképzelnünk, hogy az erőd több mint egykori háborús színtér. Az ostrom óta a függetlenség, a hősiesség emlékműve, és ezáltal a nemzeti identitás fontos jelképe is. Ez annyira igaz, hogy különleges ajándéknak számít, ha valakinek a családfája visszavezethető egy alamói védőhöz.⁵⁸

Ráadásul az Alamót védők még az úgynevezett „kemény fiúk” kategóriájába is besorolhatók. Igaz ugyan, hogy ez az elnevezés csak a huszadik század első felében született meg, gyökerei azonban az amerikai határvidéken élő férfiak jellemvonásaihoz nyúlnak vissza, amelyek már a tizenkilencedik században is éltek a köztudatban. Ezek a tulajdonságok többek közt a jó tűrőképesség, a kihívások keresése, a bármilyen szorult helyzetből való kitörés képessége.⁵⁹ Ugyanezek a tulajdonságok hatványozódva jelennek meg a filmbeli Crockett-figurákban, de valószínű, hogy a kalandos életű történelmi személy is többé-kevésbé rendelkezett velük.

Crockett már Alamo ostromának pillanatában élő legenda volt, annak elestével pedig egy másik legenda részévé is vált, ezért rá hatványozottan érvényes az Alamót övező mítosz. Ezt pedig csak alátámasztják és felerősítik a Crockett életét feldolgozó írások és filmek. Ha mindezt figyelembe vesszük, könnyen megérthetjük, miért nem fogadja el az amerikaiak nagy része a kivégzés-elméletét. A nemzeti öntudatot sérti, és a legtöbben úgy gondolják, hogy a kutatók megpróbálják megfosztani az ő Davy Crockettjüket a hős jól kiérdemelt szerepétől, és aljas módon megpróbálnak lerombolni egy amerikai eszményt. Ezek a nézetek még akkor is továbbélnek, ha látjuk, hogy egyes bizonyítékok igenis alátámasztják azt a felfogást, hogy Crockett a kivégzett ostromlottak közt volt. Hutton szerint erre az a magyarázat, hogy „sokak amerikaiként annyira azonosultak Crockett-tel, hogy az a felvetés,

⁵⁵ The Alamo. „*Companions in Arms!! These remains which we have the honor of carrying on our shoulders are those of the valiant heroes who died in the Alamo. Yes, my friends, they preferred to die a thousand times rather than submit themselves to the tyrant's yoke. What a brilliant example! Deserving of being noted in the pages of history. The spirit of liberty appears to be looking out from its elevated throne with its pleasing mien and pointing to us, saying "there are your brothers, Travis, Bowie, Crockett, and others whose valor places them in the rank of my heroes."*

⁵⁶ The Alamo, i. m.

⁵⁷ Flores: *Memory-Place, Meaning and the Alamo*, 434. „*Be Silent Friend Here Heroes Died To Blaze a Trail for Other Men.*”

⁵⁸ Holsinger, M. Paul (Ed.): *War and American Popular Culture: A Historical Encyclopedia*. Westport, 1999. 65.

⁵⁹ Wilkinson, Rupert: *American Tough: The Tough-Guy Tradition and American Character*. Westport, 1984. 7.

mely szerint a híres pionír és alamói hős mégsem igazi hollywoodi módon halt meg, komoly csapást mért sok törékeny lélekre. Ekkora a legenda hatalma.⁶⁰ Tény, hogy Crockett alakja a nemzeti identitás meghatározó részévé vált.

Ugyanakkor a sértett felek nem veszik észre, hogy bárhogyan is halt meg Crockett, a róla kialakult képet ez a tény nem nagyon befolyásolja. A legtöbb történész mindössze azért kutatja, mert szeretné pontosabban felidézni gyerekkori hősének utolsó pillanatait, akit mindig is annyira kedvelt, és aki ugyanaz a Davy Crockett. James A. Shackford is hasonlóképpen vélekedik, és valamelyest patetikus hangvétellel ennyit mond: „Túl nagy hűhót csaptak azon, *hogyan* halt meg David Alamónál. Nem ezek a részletek a fontosak, hanem az, hogy úgy halt meg, ahogyan élt. Élete az állandó merészség, halála pedig az elszánt bátorság példája.”⁶¹ Szerinte Crockett ugyanaz a szerethető amerikai hős maradt, aki reménytelen küzdelemben bátran szembeszállt az ellenséggel és az elkerülhetetlennel. Még Michael Lind is egyetért Shackforddal abban, hogy a kivégzés ténye nem csorbítja a védők becsületét: „Azok, akik megragadták az alkalmat, és Crockett megadását annak veszik bizonyítékául, hogy egy amerikai hős valójában gyáva, megfélekedeznek a tizenkilencedik századi háborús törvényekről, amelyek előírták, hogy ha valaki megadja magát, azt a szándékot a másik fél köteles elfogadni [...] Továbbá akik Crockett kivégzését arra használják, hogy őt lealacsonyítsák, úgy tűnik, nem olvasták saját sztár szemtanúik vallomásait, legfőként Jose Enrique de la Peñát a *Santa Anna-val Texasban*: „Bár meg is kínozták őket, mielőtt végezték velük, egyikük száját sem hagyta el jajszó, nem alázkodtak meg kínzóik előtt.”⁶²

Bár az alamói csata már több mint 170 éve eldőlt, a harc Crockett halála körül, úgy tűnik, jó darabig tart még. Megegyezés eddig csupán a kivégzések tényének kapcsán született. A szűnni nem akaró vita azonban jól mutatja, milyen fontos Crockett az amerikaiak körében, ezen kívül remek példa arra, hogy a populáris kultúra mennyire gyengíti a történelmi tények meggyőző erejét. További érdekesség, hogy Crockett kapcsán a hagyományos elképzeléssel szembeszegülő történészek a populáris történelem módszereit alkalmazva – szórakoztató és közérthető stílusban – bizonyítják feltételezéseiket, míg a laikus kutatók ugyanezt az eszköztárat veszik igénybe a hagyományok védelme érdekében. Az alamói események történelmi revíziójának sajátossága, hogy az nem feltétlenül jár Crockett megítélésének drasztikus megváltozásával; a halála körülményeit vizsgáló és megkérdőjelező kutatók ugyanúgy saját hősiüként tisztelik és ünneplik.

⁶⁰ Hutton: *Introduction*, XLIII.

⁶¹ Idézi Kilgore: *Why Davy Didn't Die*, 17. „[T]oo much has been made over the details of how David died at Alamo. Such details are not important. What is important is he died as he lived. His life was one of indomitable bravery; his death was a death of intrepid courage.”

⁶² Lind: *The Death of David Crockett*, i. m. „Those who have seized upon the stories of Crockett's surrender as proof that an American hero was actually a coward appear to be unaware of the laws of war in the 19th century, which prescribed acceptance of surrender... And those who use accounts of his execution to denigrate Crockett appear not to have read the testimony of their own star witnesses – first and foremost, Jose Enrique de la Peña in *With Santa Anna in Texas: Though tortured before they were killed, these unfortunates died without complaining and without humiliating themselves before their torturers*.”

GÁBOR TILLMANN

What Happened at the Alamo? Arguments, Counterarguments and Facts about the Debate Surrounding David Crockett's Death.

David Crockett is a widely known national hero in the United States, an iconic figure in his native state, Tennessee. His remarkable achievements as frontiersman won him a seat in Congress for three terms (1827–1829, 1829–1831 and 1833–1835). In 1836, after failing to win for the fourth time, he decided to explore Texas and soon found himself in the middle of the Texas revolution defending the fort of Alamo. Crockett and his fellow defenders were outnumbered by the Mexican army led by Santa Anna and died a heroic death. Immediately, various accounts started to spread of the final moments of the brave men, most notably Crockett. Some reports claimed he had been taken captive and executed by the Mexicans, others rumoured he had fought until his last breath. At the time the latter version gained huge popularity that lasted well into the mid-twentieth century when numerous movies and a TV series depicted the battle scene with a bravely perishing Davy Crockett. Shortly after the media-generated interest in the iconic frontiersman and hero, evidence appeared that contradicted common beliefs about his death. These stated that he had been executed after the battle, an outrageous claim to many fans, which, however, inspired scholars to revise some aspects of the battle of the Alamo. The paper intends to introduce these new findings as well as the heated professional and public debate they created. It also aims to investigate the reasons for such negative reception on the execution theory, and to show how the recently emerging data further complicate, yet do not compromise the image of the historical David Crockett.